

PAPER DETAILS

TITLE: Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel farkındalık

AUTHORS: Halide Gamze INCE YAKAR,Özlem FEDAI

PAGES: 115-137

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2549486>

8.Yabancılar Türkçe öğretiminde kültürel farkındalık

Halide Gamze İNCE YAKAR¹

Özlem FEDAI²

APA: İnce Yakar, H. G. & Fedai, Ö. (2022). Yabancılar Türkçe öğretiminde kültürel farkındalık. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö11), 115-137. DOI: 10.29000/rumelide.1146525.

Öz

Yabancı dil olarak Türkçenin eğitiminde, etkili öğrenmenin önemli bir yolu da kültür aktarımından geçer. Dilbilgisi ve kelime hazinesi, dilin matematiksel ve rasyonel yönünü temsil ederken, kültür aktarımı ise edebî, sanatsal ve soyut yanını temsil eder. Tıpkı kendi kültürüne vâkıf olmanın getirdiği zenginlikte olduğu gibi bir başka toplumun kültürüne hâkim olan öğrenci, dilinin de mantık sistemini, yapısal işleyişini, tarihsel gelişimini, günlük yaşamdaki akışını ve kurallarını kolaylıkla öğrenir. Dil ve kültür, arasındaki güçlü bağı kavrayan bir öğrencinin, dil öğrenmedeki içsel motivasyonu artar, dilin işleyişine dair sorularına yaşamın içinden cevaplar bulur. Kültürün taşıyıcısı olarak dilin, o toplumun sanatı, felsefesi, inanç sistemi ve edebiyatı ile ilgili üretimlerine daha derin bir bakış açısı ile yaklaşır. Tüm bu nedenlerle Türkçe öğrenmek amacıyla ülkemizde bulunan öğrencilere dilini öğrendikleri toplumun yaşamını, tarihsel bir süreçle şekillenen değerlerini, düşünce ve inanç sistemini, sanat ve edebiyat üretimini anlama fırsatı vermek için kültürel farkındalık çalışmaları uygulanmalıdır. Çalışmamızda Türkçe öğrenmek üzere ülkemizde bulunan yabancı öğrencilerin Türk toplumuna ve kültürüne dair farkındalık düzeylerini belirleyerek, sonuçlar doğrultusunda Türkçe öğretim müfredatlarına katkı sağlanması da amaçlanmıştır. Bu amaçla İstanbul Medeniyet Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezinde ve İstanbul Okan Üniversitesi Dil Merkezinde Türkçe eğitimi alan 30 öğrenciye demografik bilgileri de içeren sorular yöneltilmiştir. Türkçe Öğretim Merkezlerinde ders veren 6 öğretim üyesine de ayrıca ders verdikleri öğrencilerin kültürlerine yönelik sorular sorulmuştur. Araştırmamızda nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Durum çalışmalarının amacı, özel bir zaman ve parametrelerle sınırlandırılmış belirli bir durumu, konuyu, problemi en iyi şekilde anlamak, derinlemesine bir anlayış sunmaktır. Veri toplama yöntemi olarak demografik anket, açık uçlu sorular kullanılmıştır.

Anahtar kelimeler: Kültür aktarımı, kültürel farkındalık, dil eğitiminde kültür aktarımı

Cultural awareness in Turkish teaching to foreigners

Abstract

In the education of Turkish as a foreign language, an important type of effective learning is cultural transfer. Grammar and vocabulary represent the mathematical and rational aspects of language, while cultural transfer represents its literary, artistic and abstract aspects. Just as with the richness of being familiar with his/her own culture, the student who has mastered the culture of another society easily learns the logical system, structural functioning, historical development, flow and rules

¹ Doç. Dr., İstanbul Okan Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (İstanbul, Türkiye), gamze.yakar@okan.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-6487-428X [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 21.06.2022-kabul tarihi: 20.07.2022; DOI: 10.29000/rumelide.1146525]

² Prof. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi ABD (İstanbul, Türkiye), ozlem.fedai@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-7726-4096

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

of his language in daily life. A student who understands the strong bond between language and culture, increases his/her internal motivation in language learning and finds answers to his/her questions about the functioning of language from within life. As the carrier of culture, language approaches the art, philosophy, belief system and literature of that society with a deeper perspective. For all these reasons, cultural awareness studies should be implemented in order to give the students in our country the opportunity to understand the life of the society in which they learned the language, the values shaped by a historical process, the system of thought and belief, and the production of art and literature in order to learn Turkish. In our study, it is also aimed to contribute to the Turkish teaching curriculum in line with the results by determining the awareness level of the Turkish society and culture of the foreign students who are in our country to learn Turkish. For this purpose, questions including demographic information were asked to 30 students studying Turkish at Istanbul Medeniyet University Turkish Teaching Center and Istanbul Okan University Language Center. Six faculty members who teach at Turkish Teaching Centers were also asked questions about the cultures of the students they teach. Case study, one of the qualitative research methods, was used in our research. The purpose of case studies is to best understand a particular situation, issue, problem, limited to a specific time and parameters, to provide an in-depth understanding. Demographic questionnaire and open-ended questions were used as data collection method.

Keywords: Cultural transfer, cultural awareness, cultural transfer in language education

Araştırmanın amacı

Türkiye'ye eğitim almak amacıyla gelmiş olan yabancı öğrencilerin ve bu öğrencilere ders veren öğretmenlerin kültürel farkındalığa ve kültür aktarımına ilişkin algı, tutum ve davranışlarının belirlenerek, sonuçların dil öğretim ve kültürel adaptasyon programlarına katkı sunması amaçlanmıştır. Öğrencilere, Türkiye'ye, Türk kültürüne, kendi kültürlerine ilişkin öz farkındalık, bakış açısı ve günlük hayattaki uygulamalar üzerine sorular sorulmuştur. Öğretmenlere de kültürel aktarımına ilişkin sorular sorular ile konunun eğitime yansıyan boyutuna ışık tutulması amaçlanmıştır.

Araştırmanın yöntemi

Araştırmamızda nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışmalarında, belirli bir konuya ilişkin algı, tutum ve davranışların detaylı biçimde ortaya konulabilmesi için çıkan sonuçlar, genel anlam çerçevesinde bir araya getirilmektedir. Veri toplamada öğrenciler için açık uçlu soruların yer aldığı 50 soruluk bir anket, öğretmenler için de 15 açık uçlu sorunun yer aldığı bir anket kullanılmıştır. Anketlerde demografik sorular da bulunmaktadır. Durumu daha geniş bir bakış açısıyla yorumlayabilmek adına, araştırmaya bir vakıf üniversitesinin ve bir devlet üniversitesinin öğrencileri ve öğretim görevlileri dâhil edilmiştir. Nitel araştırmalar, durumu tasvir eder, inceleme fırsatı verir oldukça fazla veriyi anlamlı bir çerçeve içinde yorumlayarak, sayılarla elde edilemeyecek de derinlemesine sonuçlar ortaya koyar. Durumun ne olduğu kadar, nasıl olduğu, neden olduğu gibi detaylarda nitel araştırmaların sosyal bilimlere için yararlarından bazılarıdır.

Araştırma grubu

Araştırmamıza İstanbul Okan Üniversitesi Okan Dil Merkezi'nde eğitim alan 27 öğrenci, İstanbul Medeniyet Üniversitesi Türkçe Öğretimi Merkezinde eğitim alan 3 öğrenci ve 4 farklı üniversiteden 6 öğretim görevlisi katılmıştır. Öğrencilerin 10'u kadın, 20'si erkektir. Yaş ortalamaları 21'dir.

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Öğrencilerin Türkiye’de bulunma süreleri ortalama 2,5 yıldır. Araştırmamızda 14 farklı ülkeden öğrenci vardır: Kazakistan, Fas, Çin, İran, Bahreyn, Irak, Filistin, Ürdün, Lübnan, Yemen, Cezayir, Rusya, Mısır, Suriye. Öğretim görevlilerinin 3’ü kadın 3’ü erkektir. Mesleki tecrübe ortalamaları 12 yıldır. Öğretim görevlileri İstanbul Medeniyet Üniversitesinde, İstanbul Okan Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesinde görev yapmaktadır.

Giriş

Güncel Türkçe Sözlük’te “Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü” olarak tanımlanan “Kültür”, bir toplumbilim terimi olarak “*tarihsel ve toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan her türlü değerlerle bunları kullanmada, sonraki kuşaklara iletmeye kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların tümü*” kabul edilir. Kültürün temel öğeleri ise, maddi ve manevi öğeler olarak 2’ye ayrılır. Bir kültüre sahip kişiler tarafından oluşturulmuş insan emeğinin toplumsal süreci içerisinde gerçekleştirdiği tüm nesneleri (mimari yapılar, müzik, resim, edebiyat ürünleri, halı/kilim, sinema filmleri, yemek kültürü, ebru, minyatür gibi sanatları) maddi kültür öğeleri iken, manevi öğeler ise; toplumsal yaşamı düzenleyen değerler, normlar, semboller, bilgiler, gelenekler, görenekler, inançlardan oluşur.

Uluslararası öğrenci hareketliliği, ülkeler için önemli bir dil öğretim ve aktarım kaynağı olduğu gibi, ekonomik açıdan da kayda değer bir gelir kaynağı yani önemli bir pazardır. Uluslararası öğrenciler, sadece yabancı bir ülkedeki tecrübelerinden bilgi edinmekle kalmaz, aynı zamanda küresel düzeyde bilginin yayılmasını ve akışını sağlarlar (Hou, Fan, Du, Gui, & Duan, 2020). Uluslararası öğrenci hareketliliği, aynı zamanda ev sahibi ülkenin dil öğretimini de bir pazar hâline getirmekte; dilinin ve kültürünün uluslararası düzeyde temsilini ve yayılımını sağlamaktadır. UNESCO’nun 2018 istatistiklerine göre Türkiye 125.138 öğrenci ile yükseköğretimde uluslararası öğrenci sayısı bakımından dünyada onuncu sırada yer almaktadır (UNESCO, 2018). Yükseköğretim Kurulu istatistiklerine göre Türkiye’deki uluslararası öğrenci sayısı 2021 yılında 223952’ye ulaşmıştır. Rakamlardan da anlaşılabilir ki üzere Türkiye’de yükseköğretimdeki uluslararası öğrenci sayısı yıldan yıla hızla artmaktadır. Yükseköğretimdeki bu uluslararası öğrenci yoğunluğu, elbette Türkçe dil eğitimine olan ihtiyacı da artırmaktadır. Dilin en etkili biçimde yabancı öğrencilere öğretilmesini zorunlu kılmaktadır.

Araştırmalar, uluslararası öğrencilerin uyumu için önemli faktörlerden birinin ev sahibi ülkenin dil yeterliliği olduğunu göstermektedir (Schartner ve Young, 2016). Türkiye’de uluslararası öğrencilerin uyum sürecinde karşılaştıkları en önemli sorunlardan biri Türkçe öğrenmek olduğunu göstermektedir (Akgedik, 2019; Demir, 2017; Temel, 2019). Dil yeterliliği, uluslararası öğrencilerin akademik hayatında da belirleyicidir. Farklı bir dilde eğitim alan öğrenciler, ana dilinde eğitim alan öğrencilere göre daha az başarılı olabilmektedir (Kamaşak, Sahan ve Rose, 2021; Volodina, Heppt ve Weinert, 2021). Ancak dilini öğrendikleri toplumun maddi ve manevi öğeleriyle kültürüne de vakıf olmaları durumunda yabancı öğrencilerin akademik başarılarında önemli artışların görüleceği de muhakkaktır.

Yılmaz’ın (2017) çalışmasının sonuçlarına göre Türkçe öğretim merkezlerinde öğrenilen Türkçe ile öğrenciler bölüm derslerini anlama noktasında yetersiz kalmaktadır. Mevcut akademik Türkçe ders kitaplarına yönelik yapılmış araştırmalar, ders kitaplarının akademik konuşma, dinleme, yazma, metin türü, alan dağılımı hususunda geliştirilmeye açık olduğunu göstermektedir (Göçen, 2021; Morali, 2019; Özdemir, 2021).

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Kültürün maddi ve manevi unsurlarıyla bir başka topluma, o toplumun eğitimli bireylerine aktarımı etkisi uzun yıllar devam edecek evrensel bir kazanımdır. Kültür ve dilin birbirinin içine geçmiş doğası düşünüldüğünde kültürel bağlamın kabulü olmadan dili öğretmek zordur. Dil, asla kültürel olarak tarafsız olamaz. Birçok yaklaşımda, dil ve kültürün birlikte öğretildiği ve dil-kültür ilişkisinin öğrenciler tarafından keşfedildiği sistematik bir çerçeve konusunda hem fikirdir. ABD, Birleşik Krallık ve Avustralya'daki demografik ortam kültürlerarası anlayış ve karşılaştırma çalışmalarını için daha uygun olmuştur (Baker, 2011). Kültürel farkındalık, kültürel farklılık gibi eğitimler ilk olarak bu ülkelerde verilmeye başlanmıştır.

Türkçe öğretimi sınıflarında akademik başarıyı arttırmanın yolu kültür aktarımını müfredata dâhil etmekten geçmektedir. Ancak Türkiye'de ve Dünyada kültür aktarımının, dil ediniminin önemli bir basamağı olduğu gerçeği dil öğretim programlarına ve müfredatlara yeterince yansımamıştır. Zaten geleneksel bilgi olarak kültürün aktarımı yaklaşımı işlevselliğinin düşük olmasından dolayı sorunludur (Knutson, 2006). Bu nedenle kültür unsurlarının, gramer ve kelime öğretimi için kullanılan metinlerle sınırlı kaldığını, öğretmenin insiyatifine bağlı olarak derse dâhil edilebildiğini görüyoruz. Burada asıl amaç kültür aktarımını ve kültürel farkındalığı sağlamak değil dil öğretimidir. Oysa dil öğretimi, kültürel farkındalık olmaksızın teknik bir eğitimden ibaret olacaktır. Dil eğitimcileri, öğretmenlerin kültürel farkındalık düzeylerini bilimsel anlamda belirleme konusunu genellikle atlarlar çünkü zaten konuya ilişkin bir çerçeve program veya ölçme aracı da yoktur.

Kültürel farkındalık, içinde kültür faktörünün olduğu her türlü konuyu kapsamaktadır. Baker (2011) ve kültürel farkındalık üzerine çalışan pek çok diğer araştırmacıya göre kültürel farkındalık; dil öğrenen kişi tarafından geliştirilecek ve daha sonra belirli kültürleri anlamada ve farklı kültürler arasında iletişimde kullanılabilecek bilgi, beceri ve tutumlardır. 1960'lerde Amerika Birleşik Devletlerinde medeni haklar mevzuatının ardından "*kültürel farklılık*" eğitimlerinin ilk adımları atılmaya başlanmıştır. 1980'lerde ise zihinsel sağlık sorunları olan azınlık çocuklarına daha iyi bakım sağlamak adına sağlık politikalarına bağlı olarak "*kültürel yeterlilik*" yaklaşımı geliştirilmiştir. 1990'larda Yeni Zelanda'da Maori hemşirelerinin öncülük ettiği "*kültürel güvenlik*" yaklaşımı diğer yaklaşımları da kapsamakla birlikte ayrımcılık konusunu da ele almaktadır. 1990'larda da Amerika Birleşik Devletlerinde müşteriye veya öğrenciye hâkim olabilmenin yolunun onun kendi önyargılarıyla da yüzleşmesini sağlamaktan ve onun kültürel arka planına da hâkim olmaktan geçtiği fikrinden hareketle "*kültürel alçakgönüllülük*" kavramı doğmuştur. Son dönemde kültürler arası eğitim başlığı altında öne çıkan bir diğer terim de "*kültürel zekâ*" dır. İşletme alanından doğan bu terim, kültürler arası farklılıkları anlayabilme ve uyum sağlayabilme, kültürel problemleri anlayabilme gibi yeterlilikleri kapsar (Shepherd, 2019). Sağlıktan ekonomiye, sosyolojiden çeviri bilime kadar pek çok konuda kültürel farkındalık eğitimlerinin işin kalitesine ve sonucuna yaptığı etki büyüktür. Sağlık sektörüne dair yapılacak bir uygulamada, hizmet verilecek kişilerin kültürel arka planı düşünülmeden değişikliğe gidilemez. Satın alma alışkanlıklarına, çevirinin niteliğine veya suç oranlarının düşürülmesine dair çalışmalar kültürel dinamiklerden bağımsız olarak düşünülemez. O nedenle hem içinde bulunan ve ait olunan ana kültür dünyasının dinamiklerinin incelenmesi hem de kültürlerarası yetkinliğin sağlanması adına kültürel farkındalık çalışmaları önem kazanmaktadır.

Washington Üniversitesinde, 2005-2006 yıllarında yürütülen "Kültürlerarası İletişimsel Yeterliliğin Keşfedilmesi ve Değerlendirilmesi" üzerine yapılan projede kültürlerarası yeterliliğin çoklu bileşenleri ortaya konulmuştur: Doğuştan gelen ve kazanılmış özelliklerin ayrıştırılması, 3 ana alan, 3 farklı boyut, ana program dilinde yeterlilik, süreç boyunca değişen kazanım seviyeleri. Kişinin doğuştan getirdiği genel özellikleri ile yaşamın sonraki dönemlerinde geliştirilen özelliklerin ayrıştırılması, hangi

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

yeteneklerin geliştirilebilir olduğunun görülmesi anlamında kıymetlidir. Çalışmada mizah, sabır, açıklık, ilgi, merak, empati, belirsizlik için tolerans, hüküm vermeyi askıya almak gibi özelliklerin geliştirilebilir olduğuna vurgu yapılmıştır. Çalışmada, kültürlerarası iletişimsel yeterlilik konusunun 3 ana alanı; ilişki, iletişim ve işbirliği olarak belirtilmiştir. Konunun 3 boyutu ise; bilgi, davranış, yetenek ve farkındalıktır. Hedef dilde iletişim kurma yeterliliği kişiyi dünyayı anlamak, dönüştürmek konusunda geliştirir. Gelişim düzeylerinde ilerlemek tamamıyla katılımcının gücüne bağlıdır. Aynı çalışmada kültürel farkındalığın, kültür aktarımı konularının pek çok alt başlığı, ilgili bağlantıları ve çok katmanlılığı vardır:

Kültürlerarası iletişim yetkinliğinin alternatif terminolojisi

Kültürler üstü iletişim	Uluslararası İletişim	Etnik Bağlılılık
Kültürlerarası İletişim	Kültürlerarası Etkileşim	Çift Kültürlülük
Kültürlerarası Farkındalık	Kültürlerarası Duyarlılık	Kültürlerarası İşbirliği
Küresel Rekabet Zekâsı	Kültürlerarası İşbirliği	Çok kültürlülük
Küresel Yetkinlik	Kültürel Duyarlılık	Gruplar arası etkili iletişim
Kültürlerarası Adaptasyon	Kültürel Yeterlilik	Metaforik Yeterlilik
Uluslararası Yeterlilik	İletişimsel Yeterlilik (Fantini,2007)	

Kültürel farklılıklar, bir toplumdaki iletişime verilen önem, zaman algısı, sosyal ilişkiler vb. çok sayıda konuyla ilişkili olduğu için aşamalı ve uzun süren bir öğrenme sürecini gerektirir (Eğinli, 2011). Kültürel farkındalık çalışmaları, öğrencileri öncelikle kendi kültürleri ile ilgili detayları anlamaya yönlendirir (Knutson, 2006; Baker, 2011). Kendi kültürünü tanımayan öğrenci hedef kültürdeki unsurları karşılaştırıp anlamlandıramayacaktır. Öğretmenlerin aşağıdaki gibi sorularla öğrencilerinin kendi kültürleri üzerinde düşünmeleri için rehberlik etmeleri beklenir.

- Hangi davranışlar kültürümüzü yansıtır? Nasıl öğrenilir ve paylaşılır?
- Hangi önemli faktörler (sosyal, dini ve ekonomik) kültürümüzü etkiler?
- Kültürümüze özgü olan bazı gelenekler nelerdir?
- Hangi önemli idealler ve değerler kişileri birbirine bağlar?
- Ülkemizde kültür birlikte yaşamının bir yolu olarak nasıl işleniyor?
- Kültürümüzde hangi semboller yaygındır? (Frank, 2013).

3P modeli (perspectives, practices, products) olarak adlandırılan kültür unsurlarının yabancı dil öğretimindeki önemi; bakış açısı, uygulamalar, ürünler başlıkları altında işlenmiştir. Bir kültürün üyesinin düşünce, duygu ve değerleri; kültür üyelerinin birbirleriyle nasıl iletişim ve etkileşim kurdukları; müzik, edebiyat, yemek, sanat gibi alanlarda üretilen, paylaşılan ve sonraki kuşaklara aktarılan ürünler kültürel farkındalığın seviyesini de belirleyecektir. (NSFLEP, 1999)

Sağlık hizmetlerinde kültürel duyarlılık ve farkındalık basamaklarının iletişim, dil engeli, kültürel kimlik tanımlama, anlama, inançlar, güven gibi çeşitli basamakları kapsadığını, hastanın bakış açısını ve

ihtiyaçlarını anlamaya çalışmanın, kültürel farklılıkların anlaşılmasının iyileşmede bütünleyici bir rol oynadığı görülmüştür (Seibert ve diğerleri, 2002).

Konunun önemli bir boyutu da kültürel farkındalık konusundaki öğretmen faktörüdür. Öğretmenlerin, içerik veya ürün olarak kültürün hiçbir zaman yeterince aktarılamayacağı gerçeğini ve kültürün dil çalışmalarının otomatik bir yan ürünü olmadığını bilerek sürece başlamaları oldukça önemlidir (Briere, 1986). Yabancılar Türkçe öğretimi uygulamalarından öğretmenlerin kültürel farkındalık oluşturmadaki etkisinin değerlendirildiği bir çalışmada kültürel öğelerin bir kısmının sadece bir cümle içinde geçtiği, bir kısmının ise öğretmen tarafından ayrıntılı bir şekilde açıklandığı belirtilmiştir. Kitapta belirtilmeyen veya öğretmenin açıklamağı bir konunun öğrencinin merakından dolayı derste yer aldığı belirtilmiştir. Günlük hayatta gerekli olacağı için, etkinliklerde kullanmak için, ders kitabında geçtiği için üzerinde durulan kültürel öğeler de bulunmaktadır. Ancak öğrencinin kendi kültürü ile Türk kültürü arasında ilişki kurabilmesine imkân sağlamasına yönelik uygulamalar gözlemlenmemiştir. Konuşma derslerinde kültürel deneyimlerini paylaşma imkânı bulmuşlardır (Alyılmaz ve Er, 2016). Karşılıklı anlaşmaya, dayanışmaya, samimiyete, müzakere yapmaya ve arabuluculuğa imkân sağlamak; kültüre ait detayların karşılaştırmalı olarak derinlemesine anlatılmasını sağlamak adına öğretmenlerin ortak bir dile daha ihtiyacı olacaktır. Bu tür çok dilli ve çok kültürlü ortamlarda iletişimi ele almak için çok dilli iletişimcilerin becerilerine ihtiyaç vardır (Baker, 2011).

Öğrencilerinin kültürel ortamlarını önceden deneyimlemiş, o kültüre dair kültürel yetkinliğe sahip olan veya aynı kültür gruplarından öğrencilere önceden hizmet vermiş öğretmenler, öğrencilerinin hedef kültüre uyum sağlayabilmesi için doğaçlama ve samimi yollar bulabilmektedir. Farklı kültür ortamlarından gelen öğrencilerin algı, tutum ve davranışlarını anlamak ve kabul etmek oldukça zordur. Öğretmenlik mesleğindeki tecrübe, kültürel konularda esneklik, açıklık ve ayrıca meslektaş işbirliği bu noktada oldukça önemlidir.

Dil eğitmenleri hedef kültür söz konusu olduğunda öğrencilerinde çoğu zaman; bir uça korku, düşmanlık ve direnç, diğer uça motivasyon, sınıf çalışmalarıyla veya yurt dışı deneyimiyle değişmiş kültürel kişilik ve kimlikler ile karşılaşır. Üstelik bir de hedef kültürü körü körüne benimseyen öğrenciler ile mücadele etmek zorunda kalabilirler (Knutson, 2006).

Alan yazınında, kültürel farkındalık eğitiminin kapsadığı çeşitli yaklaşımların yanında kültürel farkındalığa ilişkin basamaklar da sunulmuştur:

Seviye 1: Temel kültürel farkındalık

1. Paylaşılan davranışlar, inançlar ve değerler kümesi olarak kültür;
2. Herhangi bir anlam yorumunda kültür ve bağlamın oynadığı rol;
3. Kültürel olarak teşvik edilen kendi davranışlarımız, değerlerimiz ve inançlarımız ve bunu ifade etme yeteneğimiz;
4. Diğerlerinin kültürel olarak teşvik edilen davranışları, değerleri ve inançları ve bunu kendi kültürel olarak teşvik edilen davranış, değer ve inançlarımızla karşılaştırma yeteneği.

Seviye 2: İleri Kültürel Farkındalık

5. Kültürel normların göreceli doğası;
6. Geçici ve revizyona açık kültürel anlayış;
7. Herhangi bir kültürel grup içinde birden fazla ses veya bakış açısı;
8. Kültürel olanlar da dâhil olmak üzere birçok sosyal grubun üyesi olan bireyler;
9. Belirli kültürler arasında ortak bir zemin ve aynı zamanda belirli kültürler arasında uyumsuzluk ve yanlış iletişim olasılıkları

Seviye 3: Kültürlerarası farkındalık

10. Hem belirli kültürlerle ilgili hem de kültürlerarası iletişimde ortaya çıkan ve melez olarak kültürel temelli referans çerçeveleri, formlar ve iletişimsel uygulamalar;
11. Kültürlerarası iletişimde muhtemelen kültürel temele dayalı ilk etkileşim stereotipler veya genellemeler ancak bunların ötesine geçme yeteneği;
12. Kültürlerarası iletişimde yukarıdaki kültür anlayışına dayalı olarak ortaya çıkan farklı sosyokültürel temelli iletişim modları ve referans çerçeveleri arasında müzakere ve arabuluculuk yapma kapasitesi (Baker, 2011).

Bulgular ve yorum

Araştırmamızda, İstanbul Okan Üniversitesi Okan Dil Merkezi ve İstanbul Medeniyet Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezinde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen, 14 farklı ülkeden gelen 30 öğrenciden, içinde demografik soruların da bulunduğu 50 açık uçlu sorudan oluşan bir anketi cevaplandırmaları istenmiştir. Öğrencilerimizin Türkçe yeterlilik seviyeleri ortalaması B2'dir. Soruları Türkçe veya İngilizce dillerinden biriyle cevaplandırabilme seçeneği verilmiştir. 30 öğrenciden 11'i soruları İngilizce cevaplamayı tercih etmiştir. Araştırmamızda, kültürel farkındalığın dil öğretimi süreciyle ilişkilendirilmesi sağlayacak sorular sorulmuştur.

1.Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin kültürel farkındalıkları**1.1. Eğitim almak için Türkiye'yi seçme sebebiniz nedir?****Tablo.1.**

Kazakistan	Yeni bir dil, yeni bir dünya, yeni fırsatlar
Kazakistan	Türkiye hayallerimin ülkesi
Fas	Güvenli bir ülke
Çin	Türkçe öğrenmek için
İran	Kültürü İran'a çok yakın
Çin	Türk kültürü nedeniyle

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Bahreyn	İyi bir eğitim için
Irak	Diğer Avrupa ülkeleri arasında en iyi eğitim. Güvenli bir yer. Pek çok Arap burada yaşıyor. Arkadaşlarım tavsiye etti
Filistin	Dilini, kültürünü, yemeklerini, doğasını seviyorum.
Ürdün	İyi eğitim verildiği için
Lübnan	Önemli üniversiteleri var, üstelik daha ucuz ve kültürümüze yakın
Irak	Buradaki yaşam biçimi bana uygun
Yemen	Güvenli bir ülke, aynı medeniyet
Cezayir	Cezayir'den uzak değil, çok sayıda Müslüman yaşıyor
Irak	Babamın işi nedeniyle
Irak	İyi ve ileri seviye bir eğitim
Lübnan	En iyi seçimin Türkiye olduğunu düşündüm, ailem de destekledi.
İran	Ülkeme yakın
Irak	Kültürlerimiz benziyor ve ülkeme yakın
Ürdün	Gelişmiş bir ülke. İş ve proje sayısı çok
Mısır	İlk defa ailem olmadan yaşayacaktım, kolay uyum sağlayabilecek Arap kültürüne yakın bir ülke arıyordum
Ürdün	İyi eğitimi, dininin İslam olması, güzel ülke olması
Ürdün	Eğitim için güzel bir yer. Bu ülkeyi seviyorum.
Suriye	Maliyeti düşük. Türk kültürü seviyorum. Türk kültürünü biliyorum.

Ağırlıklı olarak bir vakıf üniversitesinden öğrencilerin bulunduğu araştırmamızda, “Eğitim almak için Türkiye’yi seçme sebebiniz nedir?” sorusuna 24 öğrenci cevap vermiştir. En sık verilen cevap “*İyi bir eğitim için*” ve “*Ülkeme ve kültürüme yakın olduğu için*” olmuştur. En sık verilen ikinci cevap ise “*güveli bir ülke olduğu için*” olmuştur. Görüldüğü üzere öğrenciler, kendi ülkelerine ve kültürlerine benzediğini düşündükleri, aynı zamanda iyi bir eğitim imkânı sunan, güvenli bir ülke olan Türkiye’yi tercih etmişler. Kazakistan, Rusya ve Çin’den öğrencilerimiz dışındaki öğrenciler Orta Doğu’dan gelmişlerdir. Güvenlikle ilgili olan endişelerin arkasında Orta Doğu’daki bazı ülkelerde süre gelen savaş ve çatışma ortamı yatmaktadır. Verilen bazı cevaplar arasında “*Maliyeti düşük*” ve “*Çok fazla Arap yaşıyor.*” gibi günlük yaşamı kolaylaştıracağı düşünülen unsurlar da vardır.

1.2. Türkiye’de eğitim almaya nasıl karar verdiniz?

Tablo.2.

Kazakistan	Bir kişiden yardım aldım.
Kazakistan	Türkiye’nin güzelliklerini görmeye gelmiştim. Üniversiteye başvurdum.
Fas	Ailemin fikrini sordum.
İran	Araştırmadan sonra Türkiye’nin en iyisi olduğunu anladım.
Çin	Çünkü Türkiye’de daha iyi eğitim alabilirim.
Irak	Bir arkadaşım buranın çok iyi olduğunu ve kendimi evimde gibi hissedeceğimi söyledi ve başvurdum.
Filistin	Türkiye’de okursam büyük bir fırsatım olduğunu gördüm çünkü üniversiteler çok iyi ve verdikleri teklifler kabul edilebilirdi.

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Ürdün	Türkiye'deki üniversitelerde iyi bir dış hekimliği eğitimi verildiğini öğrendim.
Lübnan	İnternette araştırıp karar verdim.
Irak	Burada yaşamak istiyorum. O nedenle burada eğitim almak daha uygun
Çin	Çünkü bölümüm Türkçe ve Türkçe öğreniyorum.
Yemen	İstediğim uzmanlığa sahip olmak için ben ve babam bunun en iyisi olduğunu düşündük.
Irak	Babamın Türkiye'deki işinden sonra Türkiye'de eğitim almaya karar verdim.
Irak	Eğitim seviyesinin ve sertifikalarının iyi olduğunu gördükten sonra –pek çok ülkeden kabul almama rağmen burada eğitim almaya karar verdim.
Lübnan	Arkadaşlarım bu Üniversiteyi önerdi.
Ürdün	İnternette yaptığım araştırmalardan sonra bu Üniversiteyi buldum.
Lübnan	Arkadaşımdan duydum.
Ürdün	Başkalarından ilham aldım.
Irak	Annem yüzünden
İran	Bir arkadaşım Türkiye'ye geliyordu. Onunla geldim.
Lübnan	Benim için en uygun tercih buydu.
Ürdün	Herhangi bir uyarı olmadı. Kendim buldum.
Rusya	Babamın işi için geldik.
Mısır	Liseyi bitirdikten sonra ülkemden yarılmaya karar verdim. Türkiye en uygun tercihti.
Ürdün	Arkadaş tavsiyesi ile
Ürdün	İyi bir eğitimi olduğunu ve güzel bir ülke olduğunu duyduktan sonra burada eğitim almaya karar verdim.
Suriye	Tesadüfen geldim.

Araştırmamıza katılan 27 öğrenci “Türkiye’de eğitim almaya nasıl karar verdiniz?” sorusuna ağırlıklı olarak “Arkadaşlarından duydum.” Cevabını vermiştir. Bireysel kararlardan ziyade topluluk kültürünün hâkim olduğu Orta Doğu yaşamında, bir arada olmak gibi unsurların da önem teşkil ettiğini görüyoruz. Orta Doğulu yükseköğretim öğrencilerine ulaşabilmenin yolu Türkiye’deki arkadaşlarına iyi eğitim verilmesinden, uyum ve eğitim sorunlarının çözülmesinden geçtiği unutulmamalıdır. İkinci sırada da “Araştırarak” cevabı verilmiştir.

1.3. Türk kültürünün en çok hangi özelliğini seviyorsunuz?

Tablo.3.

Kazakistan	Yemek ve tarihi yerler
Fas	Giyim
Çin	Müzik
İran	Samimiyet ve misafirperverlik
Çin	Yemek
Bahreyn	Osmanlı İmparatorluğu
Irak	Yemekler, insani ilişkiler, tüm dini etkinliklere saygı duyulması ve kutlanması
Filistin	Yemek, misafirperverlik
Irak	Yemek, insanların misafirperver doğası

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Çin	Eve girmeden önce ayakkabı çıkarmak
Yemen	Osmanlı anıtları
Cezayir	Aile etkinlikleri, örneğin düğünler
Irak	Doğu yaşam tarzı, yemek
Irak	Misafirperverlik, gülümseme, yemek
Lübnan	Müzik, yemek
Ürdün	Müzik, yemek
Lübnan	Çay
İran	Kendi kültürüne yakın bir kültür olması
Lübnan	Din
Rusya	Yemek
Mısır	İslam kültürü
Ürdün	İkram
Filistin	Dilde ve geleneklerde bazı benzerliklere sahip olması
Ürdün	Geleneksel kıyafetler, müzik
Rusya	Yemek

Çoğunluğu Orta Doğu coğrafyasından gelen öğrencilerin “Türk kültürünün en çok hangi özelliğini seviyorsunuz?” sorusuna 25 öğrenci cevap vermiş ve sık verilen cevap “*Yemek*” olmuştur. Türk kültürünün en sevilen özellikleri arasında, ikinci sırada “*Misafirperverlik*”, üçüncü sırada da “*Müzik*” cevapları gelmektedir. Kendi kültürlerine yakın olan İslami unsurların da sevilen özellikler arasında sıralandığı görülmektedir.

Irak (2), Çin ve Ürdün’den gelen öğrenciler bu soruya cevap vermezken İranlı bir öğrenci bu soruya “*Hiçbir şeyi*” cevabını vermiştir. Çinli bir öğrencinin “*Eve girmeden ayakkabı çıkarmak*” cevabı da öğrencilerin bir kültüre uyum sağlanmasında günlük yaşama dair detayların ne denli olduğunu göstermesi bakımından önemli bir örnektir.

1.4. Kendi kültürünüz ile Türk kültürü arasındaki en önemli benzerlik nedir?

Tablo.4.

Kazakistan	Dil
Fas	Giyim
İran	Samimiyet
Çin	İnsanlar arasındaki mesafe
Bahreyn	İslâm
Irak	Yemekler neredeyse aynı. Dilde de ortak kelimeler var.
Filistin	Aynı din, mutfak, giyim, isimler
Ürdün	İnsanların samimiyeti
Lübnan	Ortak kelimeler, yemekler ve mantık
Irak	Din
Din	Müslümanlık nedeniyle pek çok benzerlik var

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Cezayir	Aile etkinlikleri
Irak	Osmanlı İmparatorluğu nedeniyle pek çok kelime ortak
Irak	Günümüze kadar gelen camiler ve diğer dini miras yapıları
Lübnan	Din
Ürdün	Din
İran	Pek çok özellik aynıdır.
Irak	Benzer gelenekler
İran	Din
Lübnan	Din
Rusya	Din ve Yemek
Mısır	Arap ülkelerinde ve Türkiye'de İslamiyet nedeniyle pek çok ortaklık var.
Ürdün	İkram
Filistin	Geleneklerde ve dilde benzerlikler mevcuttur.
Suriye	Yemek

Araştırmamıza Çin ve Rusya'dan katılan öğrenciler dışındaki öğrenciler, çoğunluğu Müslüman olan Ortadoğu coğrafyasından gelmiştir. O nedenle "Kendi kültürünüz ile Türk kültürü arasındaki en önemli benzerlik nedir?" sorusuna en sık verilen cevap "İslamiyet" olmuştur. "yemek" ve "insanların samimiyeti" cevapları da benzerlik unsuru olarak en sık verilen cevaplar arasındadır.

Lübnanlı ve Çinli bir öğrenci iki kültür arasında benzerlik olmadığını dile getirmiştir. Kazakistanlı bir öğrenci Türk kültürünü bilmediğini dile getirmiştir.

1.5.Kendi kültürünüz ile Türk kültürü arasındaki en önemli uyumsuzluk/uzaklık nedir?

Tablo.5.

Kazakistan	Ekonomi
Fas	Dil
Çin	Dil
İran	İki kültür arasında uzaklık, uyumsuzluk yoktur.
Çin	Yemekler
Bahreyn	Dil
Irak	Türkiye'de herkes çalışıyor.
Filistin	Otobüsler
Ürdün	Dil
Lübnan	Türkler sıcakkanlı Lübnanlılar soğuk
Yemen	Yemek
Cezayir	Yemek, kadınların giyimi
Irak	Birbirlerine çok yakınlar
Lübnan	Farklı bakış açıları ve zihniyetler
Ürdün	Zihniyet

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Lübnan	Din
İran	İnsan davranışları
Irak	Çok fazla uyumsuzluk yok
İran	Ülkemde başörtüsü zorunluluğu var ama burada yok
Lübnan	Hiçbir şey yok
Rusya	Müzik
Ürdün	Uyumsuzluk yok. Türk ve Ürdün kültürü çok benziyor.
Filistin	Yemekler
Suriye	Bayram kutlamaları birkaç yönden farklı

“Kendi kültürünüz ile Türk kültürü arasındaki en önemli uyumsuzluk/uzaklık nedir?” sorusuna 24 öğrenci cevap vermiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu iki kültür arasında uyumsuzluk olmadığını belirtirken; *yemek, dil, kadınların giyimi ve zihniyet farklılığı* gibi unsurlar da uyumsuzluk unsuru olarak belirtilmiştir. Türk kültüründe en sevilen unsuru sordüğümüz soruda da en sık verilen cevap “*yemek*” idi. Ancak Çin, Yemen, Filistin ve Cezayir gibi ülkelerden gelen öğrenciler Türk yemeklerinin kendi yemeklerinden farklı olduğunu söylemişlerdir.

Mısırlı bir öğrenci “*Türk kültürü ile pek kaynaşmadım. O yüzden bu soruya cevap veremeyeceğim.*” Kazak bir öğrenci “*Türk kültürünü bilmiyorum.*” cevaplarını vermiştir. Iraklı bir öğrenci de emin olamadığını belirtmiştir.

1.6. Hangi davranışlar kültürünüzü yansıtır? Bu davranışlar nasıl öğrenilir ve paylaşılır?

Tablo.6.

Kazakistan	Kazaklar dürüst insanlardır.
Fas	Dillerde çeşitlilik ve özel pişirme metotları
İran	Samimiyet
Çin	Yaşlılara saygı
Ürdün	Nezaket ve misafirperverlik
Ürdün	İnsanlara gülümsemek, “insanlara günaydın, iyi günler” demek, iyi davranışlar
Lübnan	Gösteriş yapmak amacıyla çok para harcamak
Irak	Cömertlik
Çin	Çubuklarla yemek yemek
Irak	Kültürün gençlerle yeni nesillere aktarılması
Cezayir	Paylaşım ve yardımlaşma
Lübnan	Arkadaşlarıma davranışlarım aracılığıyla ahlakımı sergilerim.
Ürdün	İnsanlarla saygı içinde iletişim kurarım.
İran	Tüm uluslararası insanlar öğrenebilecekleri ve paylaşabilecekleri bir nezaket ve sevecenlik kullanabilir
Lübnan	Öz saygı
Mısır	Bana göre her kültürün anahtarı o kültürün insanların dilidir. Bir kültürü yaymak istiyorsanız onun dilini yurttaşlara öğretin.
Ürdün	Cömertlik kültürü, yemek kültürü ve kahve kültürü

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Filistin	Geleneksel kıyafetler kültürümü yansıtır.
----------	---

“Hangi davranışlar kültürünüzü yansıtır? Bu davranışlar nasıl öğrenilir ve paylaşılır?” sorusuna 18 öğrenci cevap vermiştir. Cevaplarda, yoğunlukla *samimiyet, nezaket, cömertlik, misafirperverlik, yardımseverlik, saygı gibi davranışların kendi kültürlerini yansıttığını belirtmişlerdir*. Lübnanlı bir öğrencinin “*Gösteriş yapmak amacıyla çok para harcamak*” cevabı dışında kendi kültürüne olumsuz bir atıf yapan öğrenci bulunmamaktadır. Verdiği cevaplardan dil ve kültüre dair farkındalık seviyesinin yüksek olduğunu gördüğümüz Mısırlı öğrenci konuya ilişkin şu cevabı vermiştir: “*Bana göre her kültürün anahtarı o kültürün insanların dilidir. Bir kültürü yaymak istiyorsanız onun dilini yurttaşlara öğretin.*”

1.7.Ülkenize özgü bazı önemli gelenekler nelerdir?

Tablo.7.

Kazakistan	Sünnet
Fas	Evlenme gelenekleri
İran	İnsanlara ve özellikle yabancılar karşı samimi davranmak
Bahreyn	Ramazan
Irak	Her olayı yemekle kutlamak
Filistin	Dansımız dabke eşsiz ve künefemiz harika
Ürdün	Yaşlılara saygı, aile ile yakın ilişkiler kurmak
Lübnan	Eski geleneklerimiz kalmadı pek Her fırsatta birlikte yemek yemek
Irak	Irak kıskançlığı, misafir ağırlaması, cömertlik
Çin	Yeni yılda aile ile geçirilecek bir tatil
Cezayir	Hıdrellez kutlaması nazar takmak, yolcu ayrıldıktan sonra dökülen su. ...
Irak	Damada tuzlu kahve vererek sabrını sınıyorlar
Irak	Yolcunun arkasından su dökmek
Lübnan	Misafirperverlik
Ürdün	Misafirperverlik
Lübnan	Shisha (Nargile)
İran	Kadınlar 20 yaşından önce evlenir.
Lübnan	Shisha (Nargile)
Ürdün	Mansaf (yemek)
Filistin	“Gergeaan” olarak adlandırılan toplantı, Ramazan ayının 15’inde yapılır ve çocuklar geleneksel kıyafet giyip şeker toplarlar.

“Ülkenize özgü bazı önemli gelenekler nelerdir?” sorusuna 20 öğrenci cevap vermiştir. Misafirperverlik ve İslami gelenekler (Ramazan, sünnet) en sık verilen cevaplardır. İran’dan gelen ve daha önceki sorularda da kendi ülkesinde kadınların başörtüsü zorunluluğu olduğunu belirten kız öğrenci, kendi kültüründeki olumsuz bir özelliğe atıfta bulunmuştur: “*Kadınlar 20 yaşından önce evlenir.*” Kendi kültürüne olumsuz bir atıfta bulunan bir diğer öğrenci de Iraklı’dır: “*Irak kıskançlığı*”.

1.8.Kültürünüzle ilgili duygularınız nelerdir?**Tablo.8.**

Fas	Merak
Çin	Gurur
İran	Özlem
Çin	Gurur
Bahreyn	Önemli bir kültür
Filistin	Arap kültüründe sosyal sadakat çok önemlidir. Aile, Arap toplumunun en önemli yönlerinden biridir. Arap ebeveynler çocuklarına özgüven, bireysellik ve sorumluluk öğretirken, aile sadakati Arap ailelerde öğretilen en büyük derstir.
Ürdün	Kültürümü seviyorum. Açık fikirli olmakla saygılı olmak arasındaki sınırdı olmalıyız.
Lübnan	Karışık, belli bir kültürümüz yok
Irak	Çok seviyorum, benim için kutsal
Çin	Çok anlamlı bir kültür
Yemen	Gurur
Cezayir	Çok beğeniyorum, gurur duyuyorum.
Irak	Dünyadaki en eski kültür, çok mutluyum
Irak	Güzel düşünceler
Ürdün	Farklı yönlerine hayranım
Lübnan	Kültürümü seviyorum.
Irak	Harika
İran	Mükemmel
Lübnan	Çok büyük
Rusya	Karışık
Mısır	Diğer kültürlerle kaynaştığımda, kültürümün korumam gereken bir değer olduğunu anladım.
Ürdün	Güzel bir kültür
Filistin	Kültürümü seviyorum, gurur duyuyorum
Suriye	Kültürümü seviyorum

“Kültürünüzle ilgili duygularınız nelerdir?” sorusuna anne ve babanın farklı kültürlerden gelmediği tüm öğrenciler olumlu cevaplar vermişlerdir. Mısırlı öğrenci ise kültürel farkındalığının farklı bir kültürle bir araya geldiğinde geliştiğini belirtmiştir: “Diğer kültürlerle kaynaştığımda, kültürümün korumam gereken bir değer olduğunu anladım.”

1.9.Kendi kültürünüzde uyum sağlamakta zorlandığınız bir gelenek veya davranış var mıdır?

Tablo.9.

Fas	Diller
İran	Baskıyla İslami kurallar
Filistin	Her Cuma bütün aile bir araya gelir, çok kalabalık olur.
Lübnan	Büyüklerle sohbet etmek
Irak	Kızların kapalı olması, dini düşünceleri
Cezayir	Erken evlilik
Mısır	Bazı inançlara katılmıyorum, bazılarını da seviyorum.

“Kendi kültürünüzde uyum sağlamakta zorlandığınız bir gelenek veya davranış var mıdır?” sorusuna 6 öğrenci cevap vermiştir. İslami geleneklere ilişkin cevapların yanında - baskıyla İslami kurallar, kızların kapalı olması, dini düşünceleri- erken evlilik, büyük aile toplantıları gibi konularda öğrencilerin kendi kültürlerinde uyum sağlamakta zorlandıkları geleneklerdir.

1.10.Türk kültürünün en çok hangi özelliğine değer veriyorsunuz?

Tablo.10.

Kazakistan	Giyim kültürü
Fas	Kahve
Çin	Evlilik
İran	Sadakatli ve vicdanlı davranışlar
Çin	İletişim
Bahreyn	İslam
Irak	Her konuda insanlara saygı var. Yemekler
Filistin	Misafirperverlik
Ürdün	İyi ve arkadaş canlısı olma
Lübnan	Aile birliği
Irak	İnsanların birbirine karışmaması
Yemen	Oyunculuk sanatı
Cezayir	Resmi tatiller ve dini bayramlar
Irak	Büyüklerle saygı
Irak	Türk halkının okuma kültürü Geçmişini korumak ve müreffeh bir gelecek kurmak için çalışmak Mirası ve tarihi korumak, onu dünya turizm destinasyonlarına dönüştürmek
Lübnan	Saygı
Ürdün	Saygı
Lübnan	Yemek
Irak	Ülkelerine olan sevgileri
Ürdün	İkram, Türk çay kültürü

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Filistin	Büyüklerle saygı
----------	------------------

“Türk kültürünün en çok hangi özelliğine değer veriyorsunuz?” sorusuna 20 öğrenci cevap vermiştir. Verilen cevaplar *sadakat*, *vicdan*, *cana yakınlık*, *misafirperverlik* gibi insani özelliklere odaklanmıştır. Büyüklerle saygı, tarihe saygı, farklılıklara saygı gibi farklı şekillerde ifade edilen saygı konusu, en çok vurgulanan insani özellik olmuştur.

1.11.Türk kültüründe sizi zorlayan bir gelenek veya davranış biçimi var mıdır?

Tablo.11.

Ürdün	Kahve fincanından fal bakmak
Lübnan	Bayram ziyaretleri
Lübnan	İçki
Lübnan	İçki

“Türk kültüründe sizi zorlayan bir gelenek veya davranış biçimi var mıdır?” sorusuna birbirine iki yakın kültür olan Lübnan ve Ürdün’den gelen öğrenciler dışında cevap veren olmamıştır. Kültürel farkındalık düzeylerinin oldukça düşük olduğu bu öğrenciler, “*kahve fincanından fal bakmak*” gibi eğlence için yapılan bir unsur ile “*içki*” gibi sadece Türk kültürüne özgü olmayan bir unsuru zorlayıcı bir gelenek olarak belirtmişlerdir.

1.12.Sizin kültürünüz ile Türk kültürünü birbirine yaklaştıran unsurlar nelerdir?

Tablo.12.

Fas	Din ve tarih
Çin	Film
İran	İslam, mantık, vicdan
Çin	Kuşak Yol Projesi
Bahreyn	İslam
Filistin	Din, fikirler, dil çok benziyor
Ürdün	Pek çok benzerlik var ancak esas olarak saygı ve misafirperverlik
Lübnan	Din, dil, tören, tarih, yaşam tarzı
Irak	Yardım severlik, ayrımcılık yapmamak
Yemen	Devletler ve hükümetler
Cezayir	Aile ve arkadaşlık bağları
Irak	Sosyal dayanışma
Irak	Yemek
Lübnan	Din
Ürdün	Din
Lübnan	Din
İran	Nazik insanlar
Irak	Din

Ürdün	Din
Filistin	Coğrafi yakınlık nedeniyle pek çok ortaklık var.

“Sizin kültürünüz ile Türk kültürünü birbirine yaklaştıran unsurlar nelerdir?” sorusuna 20 öğrenci cevap vermiştir. Bu soruya en sık verilen cevap “Din” olmuştur. Kendi kültürleri ile Türk kültürü arasındaki benzerliği sorduğumuz soruya da en sık verilen cevap İslamiyet idi. Diğer cevaplar incelendiğinde öğrencilerin, insani davranışlara vurgu yaptığı görülmektedir.

2. Yabancı dil olarak Türkçeyi öğreten öğretmenlere ilişkin bulgular

2.1. Bugüne kadar hangi ülkelerden öğrencileriniz oldu?

Tablo.13.

K1	Kazakistan, Özbekistan, Yemen, Etiyopya, Japonya, Tayland, Lübnan, Mısır, İran, Fas
K2	Afrika ve Avrupa’nın çeşitli ülkeleri
K2	Kazakistan, Çin, Kore, Tunus, Cezayir, Mısır, Filistin, İran
K4	Ağırlıklı olarak Orta Doğu ülkeleri ve Afrika kıtasından öğrencilerim oldu.
K5	Fas, Kongo, Lübnan, Türkmenistan, Çad, Kazakistan, Yemen, Senegal, Tacikistan, Katar, Afganistan, Gana, Sudan, Pakistan, Malezya, Tunus, Eritre
K6	Irak, İran, Suriye, Umman, Libya, Lübnan, Mısır, Fas, Tunus, Cezayir, Filistin, Cibuti, Gabon, Suudi Arabistan, Çin, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Mogolistan, Kanada, El Salvador, Rusya, Ukrayna, Meksika, Afganistan, Sudan, Hindistan, Malezya, İspanya, Portekiz, İngiltere, Fransa, Almanya, Moldova, Romanya, İsviçre, Finlandiya, İsveç, Küba, Arjantin, ABD, Danimarka, Gürcistan, Yunanistan, İtalya, Bulgaristan, Gabon, İspanya

Araştırmamıza katılan yabancılar Türkçe öğreten öğretmenlerinin Asya, Ortadoğu ve Afrika kıtası olmak üzere dünyanın pek çok yerinden öğrencileri olmuştur.

2.2. Kültür aktarımı konusunda ne düşünüyorsunuz? (Gerekli mi? Yeterli mi? Neden?)

Tablo.14.

K1	Dil, en temelde iletişim kurmak için edinilse de yabancı dil öğretiminin önemli bileşenlerinden biri kültür aktarımıdır. Küreselleşme etkisiyle hedef dil öğrenicisinin isteyerek veya farkında olmadan kültürlenmesi yabancı dil öğretiminin hedefleri içinde de gösterilir. Kültür aktarımı kişiler arasında kurulan iletişimi güçlendirir, ön yargıların kırılmasının yolunu açar. Bu da öğretim sürecinin keyifli bir yolcuğa evrilmesini sağlar. Bundan dolayı yabancı dil öğretiminde kültür aktarımı çalışmaları gereklidir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarında yer alan okuma ve dinleme metinleri ve bu metinlere koşut üretilen beceri etkinlikleri “sınıf içi” kültür aktarımı için yeterlidir.
K2	Gerekli. Kültür öğrenimi ile dile kendilerini daha yakın hissediyorlar.
K3	Gerekli
K4	Dil öğretimi ve kültür aktarımını birbirinden ayrı düşünemeyiz. Her birey dil öğrenme sürecinde kültür edinimi de gerçekleştirir. Tamamlayıcı kitap olarak yayımlanan Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi’nde de kültür boyutunun önemi vurgulanmıştır. Özellikle kültürlerarasılık terimi üzerinde yoğun olarak durulmaktadır. Yabancılar Türkçe öğretimi bağlamında kültür aktarımının yeterli olduğunu düşünüyorum. Özellikle YTB’nin üzerine düşen görevi layıkıyla yerine getirmesi yine ders kitaplarımızın nitelikli oluşu kültür aktarımı sürecinin başarılı olmasına katkı sağlamaktadır.
K5	Dil, kültürün en önemli taşıyıcısı. Türkçe öğrenmeye gelen kişi, ülkeye gelir gelmez dile maruz kaldığı gibi kültürel kodlara da maruz kalıyor. Dolayısıyla dil öğretilirken kültür aktarımı da mutlaka

	olmalı. İletişimin daha rahat kurulabilmesi, dilin inceliklerine varılabilmesi, içinde yaşanan çevrenin yaşam dinamiklerinin daha kolay kavranabilmesi açısından oldukça önemli.
K6	Yabancılar Türkçe öğretiminde kültür aktarımı gereklidir. Yabancı bir kültüre mensup birinin hiç bilmediği bir dili öğrenirken sahadaki dil kullanıcılarıyla karşılaştığı sırada kültür aktarımı önem kazanmaktadır. Ders kitaplarında kullanılan metinlerin sosyal hayattan metinler seçilmesi, Türk kültüründe yer edinmiş şahsiyetler metinlerde yer almalıdır.

Araştırmaya katılan tüm öğretmenler, dil öğretiminde kültür aktarımının gerekliliğini vurgulamıştır. K1, kültürel farkındalığın artmasının sınıf içi etkileşimi ve öğrenme atmosferini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymuştur. K4, kültürlerarasılık terimine dikkat çekerek dil ve kültürün birbirinden ayrı düşünülemeyeceğini belirtmiştir. K5, dil öğrenmeye başlayan kişinin günlük hayatında da ilgili dilin kültürel kodlarıyla beslenmeye başladığını ve derste ki kültür aktarımının günlük hayata dair unsurların daha kolay kavranmasını sağlayacağını belirtmiştir.

2.3.Size göre hangi kültürlerden gelen öğrencilere Türkçe öğretmek daha kolay?

Tablo.15.

K1	Dilimizde 6 binden fazla Arapça ve 6 bine yakın (kimi kaynaklarda 6 binin üzerinde, Karaağaç, 2015) Fransızca sözcük bulunduğundan dolayı bu iki dili birden kullanan Lübnan gibi ülkelerden gelen öğrenciler Türkçe öğrenme konusunda daha başarılı olabiliyor.
K2	Hepsi
K3	Türk öğrencilere
K4	Kültüre göre bir fark göremiyorum. Bence dil öğretiminde kültürden daha çok öğrencinin kişisel motivasyonu ve dil öğrenmeye yatkınlığı daha etkili oluyor. Şu kültür daha kolay öğreniyor diyemem.
K5	Türk kültürüne yakınlık ve uzaklığın Türkçe öğrenmede bir kolaylık ya da zorluk oluşturduğunu düşünmüyorum. Elbette ortak kelime hazinesi açısından Kuzey Afrika, Yakın Doğu ülkelerinden ya da Türkiye Cumhuriyetlerinden gelen öğrenciler daha avantajlı olabiliyor. Ancak kritik nokta, öğrencinin Türkçe öğrenmeye ne kadar hevesli/niyetli olup olmadığıyla ilgili. Özellikle YTB (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı) öğrencileri, ülkelerinde seçilmiş en iyi öğrenciler olduğu için başarıya odaklı olarak Türkiye'ye geliyorlar ve Türkçe öğrenmek için oldukça isteklidir. Bu sebeple öğrenci hangi kültürden gelirse gelsin, öğrenme konusunda istisnai bir durum olmadığı müddetçe (burs almaktan vazgeçip ülkesine geri dönmeye karar verenler ya da Avrupa'da daha iyi bir burs kazanan öğrenciler Türkçe öğrenme motivasyonunu kaybedebiliyor) bir sıkıntı yaşamıyorlar. Türkiye'de bir müddet yaşayıp sertifika almak için kursa gelen ve dili şifahi olarak öğrenen, sosyal medya bağımlılığı olan, daha öncesinde Türkçe kursu alıp "ben biliyorum nasılsa" ön yargısıyla kendisini derse kapatanlar, neden Türkçe öğrendiği konusunda herhangi bir vizyonu olmayan öğrenciler bir süre sonra sınıf motivasyonunu düşürdükleri gibi, kendileri de öğrenme isteklerini yitiriyorlar. Kimi yakın Türkiye Cumhuriyetlerinden gelen öğrencilerin dil benzerliği sebebiyle kendilerini Türkçe öğrenmeye tam olarak adapte edemediklerini de söylemek mümkün.
K6	Doğu Avrupa kültürüne, Rus kültürüne ve Fars kültürüne mensup öğrenciler daha kolay Türkçe öğrenmektedirler.

Bu soruya her öğretmen farklı bir cevap vermekle birlikte Arap ülkelerinden, Türk cumhuriyetlerinden, Doğu Avrupa ülkelerinden, Rusya'dan ve İran'dan gelen öğrencilere Türkçe öğretmenin daha kolay olduğunu belirtmişlerdir. K5, bireysel farklılıklara ve öğrenme motivasyonuna, öğrenme atmosferinin dil öğrenmedeki rolüne de dikkat çekmiştir.

2.4. Türkçe öğretimi ders kitaplarını kültür aktarımı konusunda yeterli buluyor musunuz?

Tablo.16.

K1	Evet
K2	Hayır
K3	Tam olarak değil
K4	Evet
K5	Şimdiye kadar yalnızca "İstanbul" kitabını kullandığım için bu kitap hakkında konuşabilirim. İstanbul'un kültür aktarımı konusunda yeterli olmadığını düşünüyorum. Farklı konularda kültürel mukayese yapılmaya çalışılsa da bunun pek de etkili olmadığını söylemek mümkün.
K6	Hayır, yeterli bulmuyorum. Çünkü Türkçe öğretimi kitaplarında kültür aktarımında çok kullanılan unsurlar İslam kültürünün baskın olması Türk kültürünü baskıladığını düşünmekteyim. Çağdaş Türkiye'de dünyaca tanınmış şahsiyetlerin yer alması yabancılar tarafından benimseneceği kanaatindeyim.

3 öğretmen Türkçe öğretimi ders kitaplarını kültür aktarımı konusunda yeterli bulmazken, 2 öğretmen yeterli bulmaktadır.

2.5. Derslerinizde kültür aktarımına ilişkin yaşadığınız ilginç bir durum oldu mu?

Tablo.17.

K1	Farklı kültürlerde selamlaşma biçimleri, beden dili kullanımı gibi konularda sohbet ettiğimiz sırada öğrenciler genellikle birbirlerine çok şaşırdıkları için eğlenceli anlar yaşanabiliyor. Yemekler hakkında konuşurken farklı kültürlerin damak zevkinin birbirinden oldukça farklı olduğunu görmeleri de onları şaşırtıyor.
K2	Zaman zaman oluyor ve konuşuyoruz.
K3	Hayır
K4	Çok oldu. Öğrenciler ilk geldiklerinde bizim kültürümüze hakim olmadıkları için şaşkınlık yaşıyorlar. İlginç olan şu olumsuz bir durumla karşılaşmadım hiç. Genellikle sizin kültürünüz çok farklı ile başlayan tümceler olumlu ifadelerle tamamlanıyor.
K5	Kazak öğrenci ağırlıklı sınıfıma kandilde kandil simidi dağıttığımda çok şaşırmışlardı. Halen ülkelerinde Sovyet kültürü baskın olduğu için İslam kültürü Türkiye'deki gibi yaşanmıyormuş ve kandiller de bizimki gibi kutlanmıyormuş.
K6	Bir derste İslami unsurların ağırlıkta olduğu bir metni derste işliyorken öğrencinin kitaptaki görselden hareketle Türkiye'nin çağdaş bir ülke olduğu konusunda diretmesiyle ilgili bir durumla karşılaştım.

Kültür aktarımına ilişkin, K1 selamlaşma, beden dili, yemek gibi konularda; K5 ve K6 inançların, geleneklerin yaşanması ve sürdürülmesi konusunda öğrencileriyle ilginç diyaloglar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

2.6. Türk kültürüne kolay uyum sağladığını düşündüğünüz öğrenciler hangi kültürlerden geliyor?

Tablo.18.

K1	Türki devletlerden.
K2	Ortadoğu
K3	Türki Cumhuriyetlerden gelen öğrenciler
K4	Daha çok komşu ülkelerden geliyor. Özellikle orta doğu başka bir deyişle Arap kültürü ve Balkanlar diyebilirim. Aslında Balkanlar çok daha kolay uyum sağlıyor. En çok zorlananlar ise Afrika kökenli öğrencilerimiz oluyor.
K5	Türk kültürüne uyum sağlama konusunda bir kültür ayrımı yapmak oldukça zor. Özellikle Türk dizi sektörü Türk dilinin ve kültürünün uluslararası düzeyde tanıtılmasında büyük bir rol oynuyor. Öğrenciler gelmeden önce mutlaka Muhteşem Yüzyıl'ı, Aşk-ı Memnu'yu vs. izlemiş, Tarkan'ı dinlemiş oluyorlar. Osmanlı tarihine karşı büyük ilgileri var.
K6	İtalyan, Portekiz ve Arap kültürüne mensup öğrenciler Türk kültürüne daha kolay uyum sağlamaktadırlar.

Araştırmaya katılan öğretmenler, Türk kültürüne en kolay uyum sağlayanların Türk Cumhuriyetlerinden, Orta Doğudan, Balkanlardan, İtalya'dan ve Portekiz'den gelen öğrenciler olduğunu; en zor uyum sağlayanların da Afrikalı öğrenciler olduğunu belirtmişlerdir. K5, kültürel farkındalık konusunda Türk dizi sektörünün, Türk dilin ve kültürün tanıtılmasındaki rolüne değinmiştir. Öğrencilerin pek çoğunun gelmeden önce izledikleri diziler sayesinde Türk kültürüne dair farkındalıklarının olduğunu belirtmiştir.

2.7. Türkçe öğretiminde kültür aktarımına yönelik önerileriniz var mıdır?

Tablo.19.

K1	Sınıf içinde öğretim ders kitapları aracılığıyla sağlanıyor ve kitaplardaki metin ve etkinlikler bu konuda yeterli. Metin soruları öğrencilerin kendi kültürlerini anlatmaları için fırsat olarak değerlendirilebilir. Ek olarak drama yoluyla yapılabilecek etkinliklerle kurum dışında yapılacak kültür ve sanat gezileri öğrenciler arasındaki iletişimi, dolayısıyla kültür aktarımını artırabilir.
K2	Kitaplarda daha fazla yer verilmeli. Öğretmenler de farklı etkinliklerle gerçekleştirebilir.
K3	Eğitim materyallerinin güncellenmesi
K4	Yabancı dil olarak Türkçe öğreten eğitimcilerin bu işin sadece dilbilgisi öğretimi olmadığı konusunda farkındalıklarının artırılması gerektiğini düşünüyorum. Kültür boyutuna ilişkin yüksek lisans ya da doktora düzeyinde mutlaka ders alınması yararlı olacaktır. Ben doktora sürecimde dil ve kültür boyutuna ilişkin ders aldım ve çok yararını gördüm. Yine lisans düzeyinde yer alan Dil ve Kültür derslerinde yabancılara Türkçe öğretimi de mutlaka incelenmelidir.
K5	Türkçe öğretiminde kültür aktarımı yalnızca kitapta işlenen konularla sınırlı kalmamalı. Türkçe öğretimi bir süreç ve bu süreçte sınıfla bir aile gibi olunması gerektiğini düşünüyorum. Bu hususta öğrencilerle interaktif olarak onların da kültürlerine uygun olarak yemek günleri düzenlenebilir, arada sınıfa Türk yemek kültüründen lezzetler tattırılabilir. Eğer mümkün olursa geleneksel kıyafet/folklorik danslar, müzik günü düzenlenebilir. Bulunulan şehirde, çevre illerde geziler, piknik organizasyonları yapılabilir. B2, C1 seviyesinde kültürel etkinlik olarak öğrenciler tiyatroya götürülebilir veya onların aktif olarak bir piyes oynaması sağlanabilir.
K6	Türk kültürünü anlatan gerçek şahsiyetlerin kitaplarda daha çok yer verilmesi. Kültür aktarımlarında kullanılan metinler ve görseller uluslararası arenada Türk kültürünü en iyi şekilde yansıtabilecek tanınmış kişilere ve mekânlara yer verilmelidir.

Araştırmaya katılan öğretmenler, ders kitaplarında kültür aktarımı konusunda daha fazla içeriğe yer verilmesi gerektiğini belirtmektedirler. Gerek metinlerin konularında Türk kültürünün önemli

şahsiyetlerine ve mekânlarına yer verilmesi, gerek metin altı sorularında öğrencilerin kendi kültürlerini anlatmalarına fırsat verilmesi konusu vurgulanmıştır. Ders kitapları dışında, kültür aktarımını destekleyecek etkinliklerin (kültür-sanat gezileri, öğrencilerin kültürlerine uygun yemek günleri düzenlenmesi, Türk mutfağı tadım günleri düzenlenmesi, piknikler, tiyatro ve dans gösterileri düzenlenmesi vb.) yapılmasının önemine değinmişlerdir. Ayrıca yabancı dil olarak Türkçe öğreten eğitimcilerin, dil öğretiminin sadece dilbilgisi öğretiminden ibaret olmadığı konusunda farkındalıklarının arttırılması gerektiğini de dile getirmişlerdir. Kültür aktarımı konusunda lisans, yüksek lisans ve doktora seviyesinde verilecek derslerle öğretmen eğitimlerinin güçlendirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Sonuç

Türkiye'ye eğitim almak amacıyla gelmiş olan yabancı öğrencilerin ve bu öğrencilere yabancı dil olarak Türkçe dersleri veren öğretmenlerin kültürel farkındalığa ve kültür aktarımına ilişkin algı, tutum ve davranışlarının belirlenmesiyle, dil öğretim ve kültürel adaptasyon programlarına katkı sunulması, akademik ve sosyal verimliliğin arttırılması amaçlanmıştır. Yabancı öğrencilerin akademik ve sosyal alanlarda uyumlu olabilmeleri için kültürel farkındalık çalışmalarının, dil öğretim sürecinin bir parçası olarak kurumsal bakış açısı, ders kitapları, ders dışı aktiviteler bağlamında planlanması gerekir.

Araştırmamıza biri vakıf diğeri devlet üniversitesi olmak üzere iki farklı üniversitenin dil öğretim merkezlerinde eğitim alan 30 öğrenci ve dört farklı üniversitede eğitim veren öğretim görevlisi katılmıştır. Araştırmada öğrencilerin kültür konusuna; öğretim görevlilerinin de kültür aktarımı konusuna yönelik algı, tutum ve davranışlarını belirlemeyi amaçladık. Benzeri nitel araştırmaların her yılın başında kurumlar veya yabancı dil olarak Türkçe dersleri veren öğretmenler tarafından kendi öğrencileri için yapılmasıyla küçük ölçekte ihtiyaçlar, yaşanan problemler belirlenebilecektir.

Öğrencilerin Türkiye'yi iyi bir eğitim almak için, ülkelerine ve kültürlerine yakın olduğu için ve güvenli olduğu için tercih ettikleri görülmektedir. Çoğunluğu Orta Doğu ülkelerinden gelen öğrenciler için "güvenlik" önemli bir unsurdur. Yine öğrencilerin çoğunluğu Türkiye'de eğitim almaya, arkadaşları vasıtasıyla karar verdiklerini belirtmişlerdir. Topluluk kültürünün egemen olduğu Orta Doğu ülkelerinden gelen öğrencilerin kendi kültüründen arkadaşlarla bir arada olmak istedikleri de görülmektedir. Türk kültüründe en çok sevdikleri unsurların yemek, misafirperverlik ve müzik olduğunu belirtmişlerdir. Türk kültürü ile kendi kültürleri arasındaki benzerlik unsurlarının da İslamiyet, yemek ve insanların samimiyeti olduğunu söylemişlerdir. Türk kültürü ile kendi kültürleri arasındaki uyumsuzluk unsurlarının ise yemek, dil, kadınların giyimi, zihniyet farklılığı olarak belirtmişlerdir. Mısırlı bir öğrenci "*Türk kültürü ile pek kaynaşmadım. O yüzden bu soruya cevap veremeyeceğim.*" Kazak bir öğrenci "*Türk kültürünü bilmiyorum.*" cevabını vermiştir. Samimiyet, nezaket, cömertlik, misafirperverlik, yardımseverlik ve saygı gibi insani davranışlarının kendi kültürlerini yansıtan davranışlar olduğunu söylemişlerdir. Lübnanlı bir öğrenci ise kendi kültürünü "*Gösteriş yapmak için para harcamak*" davranışıyla tanımlamıştır. Ülkelerine özgü gelenekler sorulduğunda misafirperverlik ve İslami gelenekler cevapları verilmiştir. Daha önce ülkesinde kadınların başörtüsü zorunluluğu olduğunu belirten İranlı bir öğrenci, kendi ülkesinde kadınların 20 yaşından önce evlenme geleneğinden, Iraklı bir öğrenci de *Irak kıskançlığından* bahsetmiştir. Yine de tüm öğrencilerin kendi kültürleri ile ilgili olumlu duygular belirttikleri görülmüştür. Kendi kültürlerinde onları, İslami geleneklerin, baskıyla yaşanan İslami kuralların, kızların kapalı olmasının, erken evliliklerin ve büyük aile toplantılarının zorladığı görülmektedir. Türk kültüründe en çok sadakat, vicdan, cana yakınlık, misafirperverlik gibi insani özelliklere değer verdikleri görülmektedir. Kültürel

Adres
RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address
RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

farkındalık düzeylerinin oldukça düşük olduğu görülen öğrenciler, Türk kültüründe onları en çok zorlayan unsurların “kahve fincanından fal bakmak” gibi eğlence için yapılan bir unsur ile “içki” gibi sadece Türk kültürüne özgü olmayan bir unsuru zorlayıcı bir gelenek olarak belirtmişlerdir. Kendi kültürleri ile Türk kültürünü yakınlaştıran unsurun “din” olduğunu söylemişlerdir.

Araştırmaya katılan tüm öğretmenler, dil öğretiminde kültür aktarımının gerekliliğini vurgulamıştır. Arap ülkelerinden, Türk cumhuriyetlerinden, Doğu Avrupa ülkelerinden, Rusya’dan ve İran’dan gelen öğrencilere Türkçe öğretmenin daha kolay olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler, Türk kültürüne en kolay uyum sağlayanların Türk Cumhuriyetlerinden, Orta Doğudan, Balkanlardan, İtalya’dan ve Portekiz’den gelen öğrenciler olduğunu; en zor uyum sağlayanların da Afrikalı öğrenciler olduğunu belirtmişlerdir. Türk dizi sektörünün, Türk dilin ve kültürün tanıtılmasındaki rolüne değinmişlerdir. Öğrencilerin pek çoğunun Türkiye’ye gelmeden önce izledikleri diziler sayesinde Türk kültürüne dair farkındalıklarının olduğunu belirtmişlerdir. Ders kitaplarının ve öğretmen eğitimlerinin yetersizliğini vurgulamışlardır. Lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde kültür aktarımına ilişkin derslerin artırılmasını önermişlerdir. Kültür aktarımında, ders dışı aktivitelerle yaparak yaşayarak öğrenmenin gerekliliğini vurgulamışlardır.

Kaynakça

- Akgedik, M. (2019). *Experiences, problems, and solution offers of international students upon their adaptation year* (Unpublished master’s thesis). Yıldırım Beyazıt University, Ankara, Turkey.
- Alyılmaz, C., & Er, O. (2016). Yabancılar Türkçe öğretimi uygulamalarında öğretmenlerin kültürel farkındalık oluşturmadaki etkisinin değerlendirilmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 5(3), 1392-1413.
- Briere, J. F. (1986). Cultural understanding through cross-cultural analysis. *The French Review*, 60(2), 203-208.
- Demir, D. (2017). *Academic Turkish needs of international students* (Unpublished doctoral dissertation). Hacettepe University, Ankara, Turkey.
- Eğinli, A. T. (2011). Kültürlerarası Yeterliliğin Kazanılmasında Kültürel Farklılık Eğitimlerinin Önemi. *Öneri Dergisi*, 9(35), 215-227.
- Fantini, A. E. (2007). Exploring and assessing intercultural competence. Global Service Institute
- Frank, J. (2013). Raising Cultural Awareness in the English Language Classroom. In *English teaching forum* (Vol. 51, No. 4, p. 2). US Department of State. Bureau of Educational and Cultural Affairs, Office of English Language Programs, SA-5, 2200 C Street NW 4th Floor, Washington, DC 20037.
- Heppt, B. ve Stanat, P. (2020). Development of academic language comprehension of German monolinguals and dual language learners. *Contemporary Educational Psychology*, 62, 101868. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2020.101868>
- Hou, C., Fan, P., Du, D., Gui, Q., & Duan, D. (2020). Does international student mobility foster scientific collaboration? Evidence from a network analysis. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*. <https://doi.org/10.1080/03057925.2020.1765316>
- Kamaşak, R., Sahan, K., ve Rose, H. (2021). Academic language-related challenges at an English-medium university. *Journal of English for Academic Purposes*, 49, 100945. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2020.100945>
- Konuk, S. (2021). The impressions of international higher education alumni about Turkish language and Turkey in the context of big and small cities / Büyük ve küçük şehir bağlamında uluslararası yükseköğretim mezunlarının Türkiye ve Türkçe İzlenimleri. *e-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 12(4), 1-19. DOI: 10.19160/e-ijer.924649

- Knutson, E. (2006). Cross-cultural awareness for second/foreign language learners. *Canadian modern language review*, 62(4), 591-610.
- Moralı, G. (2019). Uluslararası öğrencilere yönelik akademik Türkçe okuma metinlerinin ve etkinliklerinin değerlendirilmesi: Bir doküman incelemesi. *Aydın TÖMER Dil Dergisi*, 4(2), 57-72. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aydintdd/issue/50736/554414>
- Özdemir, E. (2021). *Erciyes üniversitesi ve İstanbul üniversitesi akademik Türkçe kitap setlerinin dinleme ve yazma etkinlikleri açısından incelenmesi* (Unpublished master's thesis). Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi.
- Seibert, P. S., Stridh-Igo, P., & Zimmerman, C. G. (2002). A checklist to facilitate cultural awareness and sensitivity. *Journal of medical ethics*, 28(3), 143-146.
- Schartner, A. ve Young, T. J. (2016). Towards an integrated conceptual model of international student adjustment and adaptation. *European Journal of Higher Education* 6(4), 372-38. <https://doi.org/10.1080/21568235.2016.1201775>
- Shepherd, S. M. (2019). Cultural awareness workshops: limitations and practical consequences. *BMC Medical Education*, 19(1), 1-10.
- Temel, B. (2019). *Non-Turkish speaking students' opinions about learning Turkish* (Unpublished master's thesis). Yeditepe University, İstanbul, Turkey.
- UNESCO (2018). *Global flow of tertiary-level students*. Paris. Retrieved from <http://uis.unesco.org/en/uis-student-flow> Accessed January 4, 2021.
- Volodina, A., Heppt, B., Weinert, S. (2021). Effects of socioeconomic status and language use on academic language proficiency in children with a migration background: An evaluation using quantile regressions. *Contemporary Educational Psychology*, 65, 101973. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2021.101973>